

VAN GRAZENDE GEITEN

Je hebt geiten en geitjes. Het zijn beide grazers. En dan hebben we de overeenkomsten gehad. Geiten kunnen wel honderd kilo wegen, geitjes maximaal vijf milligram. In Nederland kennen we één soort geit, die kent iedereen, tegen zo'n zestig soorten geitjes, en die zijn bij bijna iedereen onbekend. De vierpotige geiten verwoest(ijn)en de wereld, terwijl de zespotige geitjes nuttige wezentjes zijn.

Geitjes behoren tot de springstaarten (350 soorten in Nederland). Springen doen ze niet met hun staart, maar met een uitklapbare tweetandige vork, die gewoonlijk met de vorktanden tegen elkaar, geklemd zit tegen het onderlijf. Bij een sprong klappen de tanden omwijd tegen de ondergrond en lanceert de springstaart zichzelf. Springen doen ze alleen om te ontsnappen aan de vele 'rovers' die in de bodem leven. Springstaarten kan je overal tegen komen: in bloempotten, bladstrooisel, composthopen, paardenmest, vogelnesten, mierennesten, dakgoten, op slootjes enzovoorts. De meeste springstaarten zijn slank, geitjes zijn gedrongen. Ze hebben een bolvormig lijf waarop zich laag een bolle kop bevindt, vrijwel zonder nek.

Allacma fusca; kunstenaarsmodel

Het is wel bijzonder dat een geitje in Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk is uitgeroepen tot insect van het jaar 2016. Overigens klopt dat woord insect niet, want springstaarten, hoewel zespotig, behoren niet tot de insecten. De uitverkoren geit heeft men de 'Dunkelbraune Kugelspringer' genoemd. Ooit door Linnaeus beschreven en nu bekend onder de wetenschappelijke naam *Allacma fusca*. Ik zou ze pantergeitjes willen noemen. Waarom leg ik verderop uit.

Je kunt ze het hele jaar bestuderen. Vandaar dat ik op de eerste dag dat onze geit het nationaal insect is, naar ze op zoek ben gegaan. Het kostte me niet veel moeite om geitjes te vinden. Ik zag ze op beuk, lijsterbes, esdoorn, hulst, berk, krentenboom, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. Hoe ik ook mijn best deed, ik vond ze niet op zomereik en dennen. Verder viel het mij op dat het vooral jonge bomen waren waar ik ze op tegenkwam. De meeste zag ik op enkele dode, gladde dennenstammen. Alle boomoppervlakken waar ik ze op zag waren dus glad. Je zou toch zeggen dat die kleine ronde balletjes moeten opvallen? Dat moeten toch

gemakkelijke prooien zijn voor mezen en boomkruipers? Toch denk ik, dat ze van hen weinig te vrezen hebben, want het kostte me de grootst mogelijke moeite om ze te vangen. Zodra ik maar in de buurt kwam werd de springvork in actie gebracht en waren ze uit beeld. Uiteindelijk had ik de vangtechniek te pakken. Ik gedroeg me als een tijger die zijn prooi besluip. Tergend langzaam benaderde ik de geit, van achteren, met mijn opzuigpijpje. Als ik tot een centimeter was genaderd kon ik ze opzuigen.

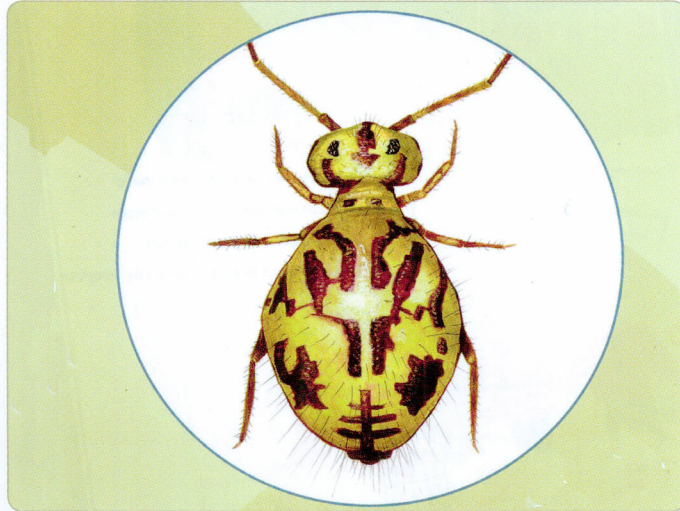
Waarschijnlijk geven de geitjes de voorkeur aan bomen met gladde basten omdat ze dan hun vijanden aan zien komen, wat niet geval is als hun vijanden zitten weggedoken in de schorsspleten. Dat was ook op de ontschorste dode dennenstammen het geval. Ze zaten alleen op de gave, dus gladde delen en niet op plaatsen waar schorskevers, paddenstoelen en spechten spleetjes en gaten in de bast hadden gemaakt. Dankzij mijn tijgersluipzuigmethode kon ik dus een aantal geitjes verzamelen en onder de binoculair bekijken. Ik wilde wel eens weten of ik de pantergeit had gezien of mogelijk een andere soort. Is het mogelijk, vroeg ik mij af, om de pantergeit te onderscheiden van al die andere zestig geitjessoorten die in Nederland voorkomen. Onze oosterburen zeggen: 'Geen paniek, het is de grootste. De wijfjes zijn tot zelfs tot vijf mm groot'. Ja, denk ik dan, dat kan wel zo wezen, maar voordat je groot bent, ben je eerst klein. De grootste die ik verzamelde waren tweeënhalve mm. Dat sluit in ieder geval de meeste geitjes uit, want op mijn Engelse zoekkaart van de Britse springstaarten, zie ik dat er twee groepen geitjes zijn die 'groot' zijn (meer dan twee mm), samen goed voor zeventien soorten. Binnen die zeventien soorten ga ik verder. De soort waar het om gaat, blijkt enorm variabel van kleur, zoals panthers. Die kunnen zwart zijn, het pantervelpatroon hebben, of iets daar tussen in. Nu, de meeste geitjessoorten zijn niet zwart, noch hebben ze een pantervelpatroon. En wat me verder opvalt als ik de foto's op internet bekijk, zijn de lange gelige haren op het hele lijf en hun sterke glans. Verder bestaat de top van de voelspriet uit zestien segmentjes. Wat gedrag betreft, is een belangrijk kenmerk dat je ze vooral ziet na regen, bij een hoge luchtvochtigheid. Je ziet ze dan de bomen in klimmen om er algen te grazen. Soms zijn ze met meerdere tegelijk, rustig grazend op een boom, te zien. Of je ziet tientallen bijeen. En let dan goed op, dan zie je misschien iets van de voortplanting. Als je geluk hebt zou je kunnen zien dat het kleinere mannetje, na enig oppervlakkig intiem contact met het vrouwtje, een spermaballetje (spermatofoor) op een steeltje produceert dat door het wijfje wordt opgenomen. Daar kan ze niet te lang mee wachten, anders drogen ze uit. Na elke vervelling moet ze weer opnieuw sperma opzuigen om vruchtbare eieren te kunnen blijven leggen.

uit Fran Van Heuverswyn, HTML versie Preamble, Dissertatie Univ Gent 2000

Totaal vervellen de wijfjes vanaf de geboorte tien keer, waarvan de helft als volwassen geit.

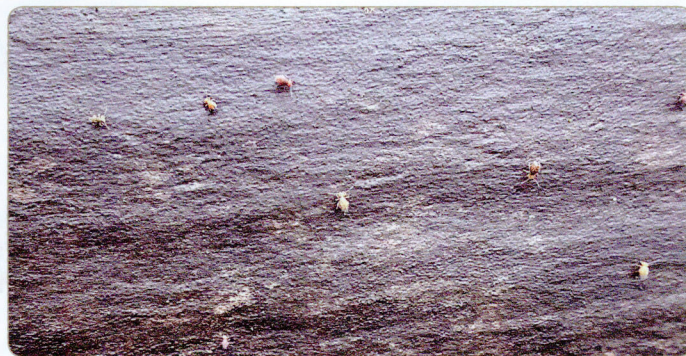
Maar nu komt het. De geitjes die ik ving, waren niet panterkleurig, niet extreem groot, niet glanzend, niet lang behaard en de top van de voelspriet bestond uit één iets verdikt lid. Het betrof zelfs een andere geitjesfamilie, prachtig gevlekt en

Dicyrtomina saundersi; uit Britse springstaartenzoekkaart.

ook zeer variabel! De een was meer paars dan geelgroen, de ander gelig met paarse, symmetrische vlekkenpatronen. Het ging om twee soorten zonder Nederlandse namen *Dicyrtomina saundersi* en *D. ornata*, die wel algemeen zijn. Helaas heb ik geen pantergeitjes gevonden. Niettemin was het een leerzame dag. En wat je al niet tegenkomt op de basten van bomen aan minibeestjes! Ik zag spinnetjes, wantsen, dwergcicaden, slakjes, kokertjes van motjes en motmuggen. Dus wil je geitjes zien, kies een druilerige dag uit en kijk op boomstammen. Niet te dicht bij komen, anders springen ze weg (dat zijn ze!), en als je pantergeitjes wilt tegenkomen, let dan op glanzende bolletjes die zich traag op de stam voortbewegen.

🐞 Peter Boer
p.boer@quicknet.nl

Dicyrtomina saundersii_doodhout